בז א מיי׳ פכ״ז מהל׳ מלוה

קה:

אלא לעולם זו ולא סבירא ליה והתם מעמא

מאי משום דתפים הכא נמי הא תפים אמר

רב הונא אמרי "בי רב איסתרא מאה מעי

מאה מעי מאה מעי איסתרא מאי

קמ"ל תפום לשון אחרון הא אמרה רב חדא

זימנא דאמר רב אי הואי התם הוה יהיבנא

כוליה למשכיר יו(אי איתמר הא ולא איתמר

הא הוה אמינא מיהדר קא הדר ביה אבל

הכא) מהו דתימא פרושי קא מפרש קמ"ל:

מתני

מסורת הש"ם

ל) כש"ל מ"ו. ב) וע"לוו.

הנהות הב"ח

(h) רשב"ם ד״ה דהתם וכו׳ ומתלא שדר בשל בית חבירו כצ״ל ותיבת על נמחק: (ב) תום' ד״ה אלא וכו׳ אבל הכא מיהדר כצ״ל ותיבות לכלו למימר נמחק: (ג) ד"ה פרושי וכו' ולא איתמר בההוא ולא מקשה וכו' דאמר כב אילו הואי:

מוסף תוספות

א. דנהי דלעיל אמרינן פרושי קא מפרש לתועלת השוכר (עיי׳ רשב״ם לעיל ד״ה אי מהתם) איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי. ר"ן, ב. אבל גבי מרחץ כרבנן ס"ל ומספקא מרחץ כרבנן סי"ל ומספקא מרחץ כרבנן סי"ל ומספקא או לשון אחרון, אבל השתא מייתורא שמעינן הודאי משום התפסינן אחרון הוא. מעשיו אחרון הוא. מעש"ל שון אחרון הוא. מעש"ל עכשיו נולד אל מתחילת החדש נולד האש מתחילת החדש נולד והעמד קרקע על חזקתו ונמצא שדר בשל חבירו וצריך להעלות לו שכר. לש"י צ"מ קנ: T. דכל היכא דפריך והא אמרה חדא זימנא מהדר תלמודא לתרוצי דלא שיטמ״ק נשס תוס׳ הרח״ים. ה. הלכך צריך לפרש התם כפי׳ רש״י ז״ל והכא כפי׳ רשב״ם ז״ל. שם.

אלא לעולם. האי דקאמר זו דברי בן נוס היינו משום דלא סבירא ליה תפום לשון אחרון אלא ספיקא היא ואזלינן בתר חזקה כרבנן דאמרי הלך אחר פחות שבלשונות. ודקשיא לך מהא דרב ושמואל דראשון ראשון קנה דמשמע תפוס לשון אחרון לאו היינו טעמא דהוא

הדין אי אפיך ואמר סאה בסלע כור בל' אני מוכר לך דראשון ראשון קנה משום דמספקה לן הי תפסינן לשון ראשון או לשון אחרון אזלינן בתר חזקה: דהתם. גבי מרחץ טעמה מאי יחלוקו משום דתפים כל אחד החלי כדאוקימנאט בבא באמלע החדש והוא הדין לרבנן דאזלי׳ בתר פחות שבלשונות שהמוכר מוחזק הוא וכגון שקבל כבר הדמים. הכא נמי גבי ראשון ראשון קנה היינו טעמא דהוא תפים דמה שתפם לא מפקינן מיניה ולא משום לשון אחרון דהוא הדין אי

אמר איפכא. והא ליכא למימר דשמואל כבן ננס סבירא ליה דתפום לשון אחרון כדאמר ראשון ראשון קנה דמשמע תפום לשון אחרון והאי דאוקי למתני׳ דהתם בבא באמלע חדש כו׳ היינו טעמא כדאמרן לעיל דאיכא למימר מיהדר קמהדר ביה ואיכא למימר פרושי קמפרש אבל היכא דודאי קהדר ביה סבירא ליה תפוס לשון אחרון כבן ננס ליכא למימר הכי דכיון דאמר זו דברי בן ננס משמע דלא סבירא ליה ועוד דבהא לא פליג שמואל עליה דרב דאמר חלוקין עליו חביריו על בן ננס ואשמועינן דההיא משנה דמרחץ רבנן היא ולא מספקא לן אי פרושי מפרש אי לא אלא ודאי מיהדר הדר ביה ומכחיש לשון אחרון את הראשון ואפ״ה קתני יחלוקו דלא אמרינן תפוס לשון אחרון אלא ספיקא היא וכיון דאשמועינן רב התם גבי מרחץ מיהדר קהדר ביה ולאו פרושי קא מפרש שמואל נמי הכי סבירא ליה ועוד דשמואל נמי האמר אבל חכמים אומרים כו' אלמא סבירא ליה דההיא משנה דמרחץ רבנן היא. ומיהו ליתא הלכתא כרב דאמר בסמוך אי הואי התם הוה יהיבנא כוליה למשכיר דתפום לשון אחרון כבן ננס ולא כשמואל דאוקמה בבא באמצע החדש אלא כרב נחמן דפליג עלייהו התם [ב"מ קב:] ואמר קרקע בחזקת בעליה עומדת ואפילו בא בסוף החדש כולו למשכיר שהספק לאו עכשיו נולד שמתחלת החדש נולד והעמד קרקע על חזקתו ונמלא שדר (6) על בית של חבירו ולריך להעלות לו שכר ואע"ג דאפיך מיפך וא"ל מעיקרא מדינר זהב לחדש בשנים עשר

זהובים לשנה קאמר רב נחמן נמי כולו למשכיר דטעמא לאו משום תפום לשון אחרון הוא אלא ספוקי מספקא ליה כשמואל רביה וספיקא 637 שדי לה אתחלת החדש וקרקע בחזקת בעליו תעמידנו והכי הלכתא דאתרינן בפרק המקבל (ב״מ קי.) והא קיימא לן כרב נחמן דאמר קרקע בחזקת בעליה עומדת התם לאו מלתא דעביד לאיגלויי היא כו׳. וגבי מתני׳ דהכא נמי ליתא הלכתא כבן ננס לתפוס לשון אחרון אלא ספיקא היא כשמואל וכרב נחמן וקרקע בחזקת בעליה עומדת והלך אחר פחות שבלשונות כרבנן ויד מוכר על העליונה. וגבי כור בשלשים סאה בסלע נמי כיון דמטלטלי נינהו מודי רב נחמן דראשון ראשון קנה דמאי דתפים חפים דבקרקע הוא דאמרינן לעולם בחזקת בעלים הראשונים קיימא דקרקע אינה נגזלת אבל במטלטלין הלך אחר המוחזק משניהם: בפ״ק דסנהדרין (דף יז:) אמרי בי רב [רב] הונא והאמר רב הונא אמרי בי רב אלא רב המנונא כלומר כל היכא דאמרינן אמרי בי רב דמשמע חלמידי דרב היינו רב המנוגא שהיה חלמידו של רב ואמר ההלכה משמו של רב והכי מוכח לקמן דפרכינן והא אמרה רב חדא זימנא: **איסחרא מאה מעי מאה מעי מאה מעי איסחרא איסחרא**. אמר להבירו בכמה חפץ זה אמר ליה איסתרא מאה מעי ונתרנו מאה מעי חייב לו ואם אמר מאה מעי איסתרא חייב לו איסתרא: מפום לשון אחרון. כבן ננס. איסחרא סלע מדינה והוא חלי דינר שהוא שמיני שבסלע לורי כדאמרינן בהחובל בהחוקע לחבירו (ב״ק ל:) וחלי דינר משעים ושש פרוטות שהפרוטה אחד משמונה באיסר² והחלי דינר שלש מעות כסף שהוא ו' פונדיונין והפונדיון שני איסרין הרי שנים עשר איסרין לחלי דינר תן לכל איסר ח' פרוטות הרי תשעים ושש נמלא מאה מעי דהיינו ק' פרוטות יתירים על איסתרא ארבע פרוטות. מעות סתם היינו פרוטות של נחשת והכי מוכח בפרק הזהב (ב"מ מה.) דאמרינן תא שמע הפורט סלע ממעות מעשר שני ב"ש אומרים בכל הסלע מעות כו׳ השתא לג"ש לגבי פריטי מחללינן כו׳ אבל של כסף שיש ששה בדינר נקראין מעות כסף: אי **הואי החם.** כשבא מעשה לפני ר"ש בן גמליאל ולפני ר' יוסי ואמרו יחלוקו: בוה יהיבנא כוליה למשכיר. משום דמפום לשון אחרון: מהו דסימא. לאו משום דאים ליה תפוס לשון אחרון קאמר יהיבנא כוליה למשכיר אלא משום דאיכא למימר פרושי קמפרש ולא מיהדר הדר ביה כלל אלא נתכוין ליטול דינר זהב לכל חדש והיה ירא שמא תתעבר השנה ופירש הך שנה דאמרי לך י"ב דינר לשנה לא בשנה מעוברת קא אמינא אלא בשנה פשוטה שמגיע דינר לכל חדש דכל היכא דאיכא למימר פרושי קמפרש ולא יסתרו הלשונות זו את זו יש לנו לומר דמפרש הוא ואינו חוזר מדיבורו והלכך ודאי אזיל בתר לשון אחרון דפירוש הוא לראשון. אבל איסתרא מאה מעי שהאיסתרא ל"ו פרוטות וסותרין הלשונות זה את זה דקאמר איסחרא מאה מעי כאילו אמר צ"יו מעות מאה מעות דמי אלא שכך היו רגילין לדבר בקוצר לשון לקרות לצ"ו פרוטות איסחרא התם קאמר רב הלך אחר המוחזק כשמואל ורבנן דפליגי אבן ננס: קמ"ל. רב דכבן ננס סבירא ליה והך דאיסחרא מאה מעי לבסוף איתמר כן נראה בעיני. ובבבא מליעא פרק השואל [ב"מ קבי] הכי גרסינן ליה מהו דחימא פרושי קמפרש קמ"ל ולא גרסינן אי מהחם הוה אמינא פרושי קא מפרש דבהא דאיסתרא מאה מעי פרושי קא מפרש ליכא למימר דודאי איסתרא הוי פחות ממאה מעי ודמי ממש למתניתין דהן חסר הן יתר מדה בחבל. ורבינו זקני זל"ל בבבא מליעה (דף קב:) כך פירש אי מהתם הוה אמינה טעמא דאיסתרא מאה מעי לאו משום דתפום לשון אחרון אלא דהאי כוליה חד לשון הוא אלא פרושי קמפרש סלע גדול שיהא שוה מאה פרוטות וכי אמר ליה מאה מעי איסתרא הכי אמר ליה מאה פרוטות רעות שאין שוות אלא סלע ולא נהירא לי כלל דהא רב לאו דוקא איסתרא נקט דהוא הדין אי קאמר צ"ו פרוטות דליכא למימר פרושי קמפרש כי קאמר אחרי כן מאה פרוטות ועוד אדרבה מתניחין איכא למימר פרושי קמפרש [בשני ענינים] כדאמר לעיל וכדפרישית לבסוף. והשתא דסבירא ליה לרב תפוס לשון אחרון בעינן לפרושי הא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו כור בשלשים סאה בסלע ראשון ראשון קנה לרב טעמא משום תפוס לשון אחרון ואי אפיך מיפך לומר סאה בסלע כור בשלשים לא קנה

עד שימשוך סאה אחרונה ולשמואל דמספקא ליה ואוקימנא לדידיה משום דמאי דתפים תפים בתרוייהו אמרינן ראשון ראשון קנה:

אלא לעולם זו ולא סבירא ליה. הוי מצי לשנויי כדאמרינן לעיל דגבי משכיר איכא למימר מיהדר קא הדר ביה ואיכא למימר פרושי קא מפרש אבל הכא (כ) איכא למימר מיהדר קהדר ולעולם זו וסבירא ליה אלא אע"ג דשני הכי לעיל לא משמע ליה שיהא כן

עיקר הטעם ולא עביד מיניה לעיל אלא לריכותא בעלמא ועוד כדפירש הקונטרס דזו משמע דלא סבירא ליה הכי: פרושי קא מפרש. פיי הקונטרם דהכי קאמר ליה בשנים עשר זהובים לשנה לפי שחני סבור שהיא פשוטה אבל אם היא מעוברת אני רוצה שתתן לי דינר זהב לחדש א ולא גרסינן לפי זה אי איתמר בהא ולא איתמר בההיא דעל זה אינו מפרש כלום דאמאי לא שמעינן לההיא דהמשכיר מההיא דאיסתרא אלא הכי גרסינן מהו דתימא פרושי הא

מפרש כו' ובשם רש"י פי' דפרושי קמפרש קאי אההיא איסתרא מאה מעי כלומר סלע גדול ששוה מאה מעיב ושפיר גרים אי איתמר בהא ולא איתמר ש בהא ולא תקשה לפרש"י אמאי לא שמעינן ההיא דאיסתרא מההיא דאמר רב ואילו הואי התם יהיבנא כוליה למשכיר דהוה אמינא טעמא דרב לא משום תפום לשון אחרון אלא משום דקרקע בחזקת בעלים קיימת ג וא"ת לפירוש רש"י היכי תיסה אדעתין דאיסתרא מאה מעי פרושי קא מפרש ולעולם רב כרבנן דאמרי הלך אחר פחות שבלשונות הא תנן בגט פשוט (לקמן דף קסה: ושם) כתב זוזי מאה דהוו קיימי סלעים עשרין אין לו אלא עשרין זוזי מאה דהוו קיימין סלעין תלחין אין לו אלא מאה אלמא אע"פ שמפרש בהדיא אמרינן הלך אחר פחות שבלשונות ויש לומר דשאני ההיא דגט פשוט שרחוקין זה מזה ולא שייך כולי האי פירושי קא מפרש ומתיישב כאן פי׳ הקונטרס יותר™ משום דמעיקרא הקשה הא אמר רב חדא זימנא משמע דפריך אמאי אינטריך ההיא דאיסתרא ומשני דאינטריך דלא הוה שמעינן ממשכיר דתפוס לשון אחרון דהוה אמינא דפרושי קא מפרש ומיהו בהשואל (ב"מ דף קב: ושם ד"ה הוה) יתכן טפי כפרש"י דקאי בההוא דמשכיר ופריך והא אמר רב חדא זימנא הכא גבי איסתרא הולרבי יצחק נראה דפרושי קא מפרש דהכא היינו ממש כההיא דלעיל והכי פירושו אי איתמר בההיא דאיסתרא ולא איתמר בההיא דמשכיר הוה אמינא פרושי קא מפרש ההיא דמשכיר ויהא כולו לשוכר דלא אמרינן תפוס לשון אחרון

הלכה טו ועי בהשגות ובמגיד משנה סמג עשין לד נור ש"ע ח"מ סי" מב סעיף ה וע"ש והלך אחר פחות שבלשונות:

רבינו גרשום

אלא לעולם זו ולא מבירא ליה. דאזלינו בתר טביות ליוה וחולינן בות לשון אחרון וגבי משכיר מרחץ לחבירו בי"ב זהובין לשנה מדינר זהב לחודש טעמא מאי אמר שמואל בא בתחלת החדש כולו למשכיר משוח דהמשכיר למשכיו משום והמשכיו תפיס דאכתי לא עמד באותו המרחץ השוכר אותו חדש העיבור והכי נמי להיכא דבא בסוף החודש כולו . לשוכר דהא תפיש השוכר שכבר עמד בו החדש כולו שכבר עמד בו החדש כולו ולהכי בבא באמצע החודש דתפיש האי כי האי יחלוקו והכי נמי להיכא דאמר ליה כור בל׳ סאה בסלע אני מוכר לך משום הכי ראשון קנה דהא תפיש כל ראשון קנה דהא תפיש כל סאה וסאה ולא משום הכי דאזלינן בתר לשון אחרון אבל גבי רישא יכול לחזור בו דהא לא תפש כל כווווה בו דהא לא תפש כל הכור משלם ואיהו אתני ליה למזבן כל הכור כשהוא שלם ולא לחצאין: אמר רב הונא אמרי בי רב. משמע דרב להיכא דאמר ליה שכיב דרב להיכא דאמר ליה שכיב מרע בעל פה או בשטר הבו לפלוני איסתרא מאה מעי אזלינן בתר לשון אחרון ויהבי ליה מאה מעי. אמר הבו ליה מאה מעי איסתרא יהבו ליה ל) בסלע איסתרא: והא אמרה רב זימנא חדא. ראלינן בתר לשון אחרון דאמר אי הואי התם היכא דשכר מרחץ לחבירו בי״ב זשכו מחוץ לחברו בייב זהובין לשנה מדינר זהב לחודש יהיבנא ליה דינר זהב כוליה למשכיר אפי׳ בא המשכיר בסוף החדש בא המשכיר בסוף חוו ש שמשום דאזלינן בתר לשון אחרון: ודאי התם לענין מרחץ פשיטא ליה דכוליה למשכיר דאזיל בתר לשון אחרון אבל הכא באמרי בי למשכיר דאזיל בתר לשון אחרון אבל הכא באמרי בי רב מהו דתימא סד"א האי דקא יהבי ליה מאה מעי לאו דקא יהבי ליה מאה מעי לאו משום דאזלינן בתר לשון אחרון אלא פירושי קמפרש כלומר כי האי איסתרא קאמינא דיהבי ליי דליהוי שוה מאה מעי להכי קאמר מאה מעי קמ"ל דלהכי הדר מאה מעי איסתרא

א) ל"ל יהבו ליה סלע דהיינו איסתרא